
Floristische nota – Note floristique

**Na Noord-Frankrijk en Nederland:
Lemna turionifera nu ook in België
ontdekt**

Ivan HOSTE* (Meise)
en John BRUINSMA (Breugel, NL)
* [ivan.hoste@br.fgov.be]

Lemna turionifera werd pas in 1975 beschreven als een nieuwe soort met een vooral Noord-Amerikaanse en in mindere mate continentaal Euraziatische verspreiding (Landolt 1986). Zo'n tien jaar later werd de plant voor

het eerst waargenomen in West-Europa, in de omgeving van Hamburg (Heckman 1984, geciteerd in Wolff 1995). De eerste vondsten voor Frankrijk en Nederland dateren uit 1991 resp. 1992, telkens door Peter Wolff. Inmiddels is uit herbariumonderzoek gebleken dat *L. turionifera* in de 19de eeuw ook al in Scandinavië was ingezameld. De verspreidingshistoriek van de soort is niet helemaal duidelijk: misschien is ze pas in de laatste paar eeuwen vanuit Amerika of Siberië (via Scandinavië?) onbewust in West-Europa inge-

voerd; ook is het niet uitgesloten dat ze in continentaal Europa oorspronkelijk inheems is (Wolff 1992, 1995; Wolff & Bruinsma 2005).

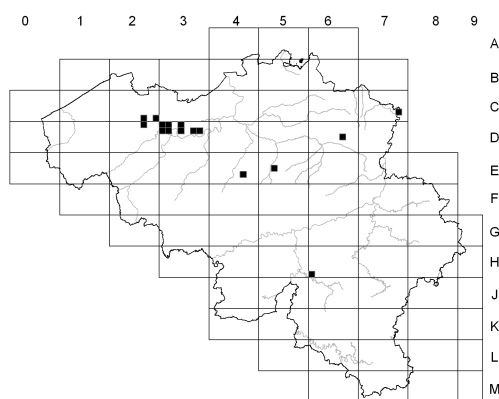
Vanaf de 4de Franstalige editie werd *L. turionifera* in de Belgische Flora (Lambinon *et al.* 1992) vermeld en kort gekarakteriseerd, maar het duurde nog tot 2005 vooraleer deze onopvallende waterplant in België voor het eerst werd ingezameld én herkend. En net als in Nederland en Frankrijk was de primeur niet weggelegd voor een lokale florist. In België was het JB die *L. turionifera* op 24.06.2005 in het vijvergebied van Midden-Limburg ontdekte: Zonhoven, vijvertje in de buurt van de Hendrikvijver, IFBL D6.36.43. De plant groeide in een onbeschadwd hoekje van een visvijver, samen met *Azolla filiculoides* en *Riccia fluitans*. De determinatie werd bevestigd door Wim van der Ven; een herbariumcollectie wordt bewaard in BR.

Tijdens het inventariseren van kilometerhok D2.16.22 (Bellem, Aalter) vond IH, geheel onafhankelijk van die eerste waarneming, de soort enkele weken later, op 15.07.2005, in Oost-Vlaanderen. Een putje in een schapenwei was nagenoeg helemaal bedekt met *Potamogeton natans* en eendenkroos. Van het kroos werd wat materiaal meegenomen, omdat vermoed werd dat er ook *L. minuta* tussen zat. Spoedig bleek dat het staal naast *Lemna minuta* en *L. gibba* nog een andere soort bevatte, die met behulp van Lambinon *et al.* (2004) uitsleutelde als *L. turionifera*.

Wat levend materiaal vond zijn weg naar het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, en dit resulteerde in de volgende weken in een rist nieuwe vondsten door INBO-medewerkers. Het huidige beeld van de verspreiding in België (figuur 1) is uitsluitend het resultaat van de eerste ontdekking in Midden-Limburg (voorlopig een geïsoleerd gegeven) én de tweede vondst in Aalter annex nawerking via direct contact met floristen van het INBO.

Lemna turionifera groeit doorgaans samen met andere eendenkroossoorten (Wolff 1995; Wolff & Bruinsma 2005). Globaal sluit de soort qua ecologie inderdaad aan bij andere Belgische Lemnaceae, onder meer voor wat betreft haar voorkeur voor zonnige groeiplaatsen. Op dit laatste punt verschilt ze wel van de wat meer schaduwtolerante *L. minuta*,

ook een soort met kleine schijfjes. Wie *L. turionifera* wil vinden, doet er goed aan uit te kijken naar plantjes met een wat grauwere groentint aan de bovenzijde en met schijfjes die gemiddeld wat kleiner zijn dan die van *L. minor*. Het is altijd handig een voldoende groot monster mee te nemen en het materiaal nauwkeurig te bekijken onder een binoculair. Mits er voldoende materiaal beschikbaar is, kost het doorgaans niet veel moeite om 'typische' planten van de diverse aanwezige soorten op naam te brengen.

Figuur 1. Verspreiding van *Lemna turionifera* in België. Alle waarnemingen dateren uit 2005 en 2006.

Kenmerkend voor *L. turionifera* is onder meer de genoemde wat grauwere groentint van de bovenzijde van de schijfjes, een zwakke verhoogde middennerf met papillen (waarbij de papil boven de wortelaanhechting de grootste is), de paarsrode kleur aan de onderzijde (karakteristiek vooral rond de wortelbasis; dit is met de loep doorgaans ook in het veld te zien), de aanwezigheid van drie nerven en het voorkomen van winterknoppen (turionen), die later in het seizoen loslaten en naar de bodem zinken. Globaal genomen lijkt *L. turionifera* het meest op *L. minor*, waarvan de schijfjes gemiddeld wat groter zijn en helderder groen [Wolff & Bruinsma (2005); zie ook Van Landuyt (2007), met onder meer een foto van een plant met een turion].

Dankwoord. – Met dank aan Wouter Van Landuyt (INBO) die de verspreidingskaart maakte op basis van de gegevens in Florabank (Vlaanderen en Brussel), aangevuld met het enige eind 2006 gekende gegeven voor Wallonië.

Literatuur. – **Lambinon J., De Langhe J.-E., Delvosalle L. & Duvigneaud J.** (1992 [1993]), Nouvelle Flore de la Belgique, du Grand-Duché de Luxembourg, du Nord de la France et des Régions voisines. 4ème édition. Meise, Jardin botanique national de Belgique. – **Lambinon J., Delvosalle L. & Duvigneaud J.** (2004), Nouvelle Flore de la Belgique, du Grand-Duché de Luxembourg, du Nord de la France et des Régions voisines. 5ème édition. Meise, Jardin botanique national de Belgique. – **Landolt E.** (1986), The family of Lemnaceae. A monographic study. Biosystematic investigations in the family of duckweeds (Lemnaceae). Vol. 2. *Veröff. Geobot. Inst. ETH*

Zürich 71. – **Van Landuyt W.** (2007), Herkenning van de vier in België voorkomende drijvende Lemna-soorten. *Dumortiera* **91**: 16-20. – **Wolff P.** (1992), Lemna turionifera Landolt en Alsace, une lentille d'eau nouvelle pour la France. *Le Monde des Plantes* **443**: 24-27. – **Wolff P.** (1995), Zur Soziologie und Ökologie von Lemna turionifera Landolt, einer für den Niederrhein und die Niederlande neuen Wasserlinse. *Decheniana* **148**: 51-58. – **Wolff P. & Bruinsma J.** (2005), Knopkroos (Lemna turionifera Landolt) nieuw voor Nederland. *Gorteria* **31**:18-26.